

REPREZENTASIYA VƏ YA İKİNCİ TƏQDİMAT HADİSƏSİNİN FRAZEOLÖGİYA YARADICILIGINDA ROLU

HƏSƏNOVA AYTAC SADIQ qızı

AMEA İ.Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu, doktorant

aytac.hasanova1@gmail.com

Açar sözlər: representativ forma, frazeoloji birləşmə, okkazional transformasiya, assosiativ sahə

Dilçiliyin frazeologiya şöbəsi dilin ekspressivliyində xüsusi rolunu oynayan bütün mövcud sabit söz birləşmələrini özündə birləşdirir. Frazeologiya termini yunanca *phrasis* – ifadə və *logos* – elm sözlərinin birləşməsindən ibarətdir. Buraya müxtəlif idiom, ibarə, hikmətli söz, atalar sözü və zərbi-məsəllər aiddir.

“Frazeologiya” sözü bir dilçilik termini kimi alman filoloqu və mütəfəkkiri M.Neander tərəfindən işlədilmişdir...1558-ci ildə həmin söz elmi-filoloji terminologiyaya gətirilmişdir. [1, s. 7] Dilçilik tarixində frazeologiyanın ilk dəfə linqvistik aspektdə və bir üslubiyyət sahəsi səviyyəsində təhlili isə F.de Sössürün şagirdi olan fransız dilçisi Ş.Ballinin adı ilə bağlıdır. Frazeologiya ilə bağlı məsələlər onun 1905-ci ildə Jenevada fransız dilində çap olunmuş “Fransız üslubiyyəti” (“*Precis de stylistique*”) kitabında öz əksini tapmışdır. [2, s. 20; 1, s. 8-9]

Məlumdur ki, frazeoloji vahidlərin əsas xüsusiyyəti onların obrazlı olmasıdır. Frazeoloji vahidlər lakonik, lakin eyni zamanda informasiya tutumunun kifayət qədər yüksək olması ilə fərqlənir. S.Pankratovanın yazdığı kimi, frazeoloji materialda eyni bir hadisənin daha çoxcəhətli şəkildə qiymətləndirildiyinin şahidi oluruq. [3, s. 105] Dildə çoxmənalılığın mövcudluğu, sözün semantik variativlik imkanları dilin lüğət tərkibində frazeoloji sabit birləşmələrin yaranmasının linqvistik bazasını təşkil edir. Sözün semantik quruluşunun yeni mənə komponentləri ilə zənginləşməsi imkanı frazeoloji birləşmələrin yaranmasında fəal iştirakı ilə nəticələnir, məsələn, *yol göstərmək (məsləhət vermək), yola gəlmək (razılığa gəlmək / razılaşmaq), yol vermək (icazə vermək)* və s. frazeolordə olduğu kimi. Burada *məsləhət, razılıq, icazə* tipli yeni və fərqli mənaların formalaşmasında sözün semantik əhatə dairəsi, frazemə təşkil edən digər komponentlərin məzmunu həlledici rol oynayır. Həqiqi mənadan uzaqlaşan söz idiomlarının (məsələn: *gözdə-qulaqda olmaq, baş açmaq, başı qarışmaq, ayağına yazmaq, əldən düşmək, əlindən gələnə etmək, ürəyi qopmaq, gözdən salmaq, gözü dəymək, üz vermək, qol çəkmək, əl salmaq, qanı qaralmaq* və s.), atalar sözləri və zərbi-məsəllərin yaranmasında başlıca mənbəyə çevrilir.

Frazeologizmlərin konseptual-struktur komponentlərini nəzərdən keçirdikdə onların ifadə planında təkrar adlandırma vasitələri olan metafora və metonimiya istifadə aşkar görünür. Belə ki, gerçəkliliyə özünün hissi-emosiv qiymətləndirici münasibətini bildirən insan obrazlılığa və ekspressivliyə nail olmaq üçün semantik köçürmələrə üz tutur. F. Vəliyeva yazır: “Məlumdur ki, istənilən frazeoloji vahidlər təfəkkürün mücərrədləşdirmə qabiliyyətinin nəticəsi kimi meydana çıxır... Bu abstraktlaşdırma prosesi zamanı insan ətraf aləmdə müşahidə etdiyi əşya və varlıqların əlamət və xüsusiyyətlərini öz parametrlərinə “uyğunlaşdırma” bilir, müəyyən yaşanan hadisələrin təcrübəsindən çıxan ümumiləşdirmələri metaforikləşdirə bilir... frazeoloji vahidlər xalqın koqnisiya özünəməxsusluğunu açıqlayır”. [4, s. 5-7]

Məlum olduğu üzrə, iltisqa dillərdə sözyaradıcılığın üsul və vasitələrindən biri də mövcud dil struktur vahidlərinə leksik şəkildə artırılmasından ibarətdir. Bu zaman yeni yaranan söz müstəqil leksikoqrafik təsvir şəkildə dilin lüğət tərkibində öz mövqeyini möhkəmlədir. Bəzən isə nitqin situativ ehtiyacları mövcud sözün ikinci təqdimat şəkildə istifadəsinə səbəb olur. M.Əsgərov

yazır: “Aparılan müşahidələr göstərir ki, bəzən dilin daimi ehtiyacından yox, kommunikanın, yeni danışan şəxsin və ya situativ xarakterli nitqin müvəqqəti, keçici ehtiyacları ilə bağlı olaraq dildə dilin variantında ad və ya hərəkət mənasına malik olan sözlər ikinci dəfə mücərrəd əşya, ismi və ya feili əlamət kimi təqdim olunur ki, buna dilçilik ədəbiyyatında ikinci təqdimat və ya representasiya olaraq epizodik, kontekstual və situativ xarakter daşıyır. Burada yeni mənanın aktuallaşmasında başlıca rol konkret nitq situasiyası və ya kontekstə məxsusdur.

Müxtəlif leksik şəkilçilərin əlavə edilməsi ilə representativ-situativ istifadə zamanı meydana gələn yeni söz formasında fərqli assosiativ-semantik sahə müşahidə olunur. Əgər sözdüzdəldici şəkilçilərlə düzəlməsi və filoloji lüğətlərə daxil edilmiş müstəqil leksemlər məndən kənar işlədilir və kontekstdən asılı olmayaraq da asanlıqla anlaşılırsa, ikinci təqdimat hadisəsi zamanı yaranan söz formaları barədə bu fikri söyləmək olmaz. Məsələn, *Başlı başın saxlasın* məsələni və ya *Taylı tayın tapmasa, günü ah-vayla keçər* atalar sözlərində olduğu kimi. Burada müxtəlif adlara derivativ -li morfeminin artırılması ilə onlar mücərrədləşdirilmiş və nəticədə yeni söz formaları yaranmışdır. Adlar ikinci təqdimat zamanı mücərrəd əşya və ya varlıq kimi təqdim edilmişdir. Yeni yaranan formaların mənası abstrakt təsəvvürdən ibarətdir. Bu model əsasında yaranan formalar müstəqil söz mahiyyəti daşıyır. İzahlı lüğətlərdə öz əksini tapan leksikoqrafik təsvirlərə müqayisələrin aparılması bu qonağa gəlməyə əsas verir.

Dilin okkazional ehtiyaclarından irəli gələrək nitqin struktur elementlərindən birini xüsusi olaraq nəzərə çatdırmaq üçün mücərrədləşdirmədən istifadə olunur. Oduur ki, yeni yaranan bu formalar okkazional formalar kateqoriyasında nəzərdən keçirilir. Okkazional forma dedikdə nitq prosesində konkret kontekst daxilində işlənmək məqsədi ilə yaradılan hər hansı bir məna çalarına malik forma nəzərdə tutulur. Söz ilə söz formasının fərqləndirilməsi barədə mövcud ədəbiyyatda aşağıdakı fikirlərə rast gəlinir: “Sözün bir-birindən paradigmatik cəhətdən fərqlənən və ilkin başlanğıc növbəyə nisbətən asılı, qeyri-müstəqil olan növbəyə forma deyilir”. [6, s. 9] Bu formalar funksional nitq prosesində situativ olaraq yaranır və dildə müstəqil söz statusu qazanır.

Okkazional formaların yaranması prosesində pragmatik yönümlülük aşkar şəkildə müşahidə olunur. Müasir dilçilikdə sinxron planda dilin struktur elementlərinin transformasiyasını şərtləndirən başlıca amil insan faktorudur. Burada insan faktoru dedikdə daima verbal ünsiyyətdə iştirak edən, kommunikasiyanın konkret məqsədinə uyğun olaraq müxtəlif dil ifadə vasitələrindən yaradıcı şəkildə istifadə imkanları nümayiş etdirən dil daşıyıcısı nəzərdə tutulur. “İnsanın yaratdığı mətn onun fikrinin gedişini, fikrin dinamikasını və onun dil vasitələri ilə təqdim olunma üsullarını əks etdirir. Müasir linqvistikada sözlügedən paradigma çərçivəsində formalaşan əsas istiqamətlər koqnitiv linqvistikə və linqvokulturologiyadır ki, onlar dildə mədəni amil və insanda dil amilinə yönümlü olmalıdır”. [7, s. 15]

İ.Y.Treyakova qeyd edir ki, sinxron aspektdə dil vasitələrinin dinamik xarakteri frazeologiya sahəsində özünü həm də nitq zamanı okkazional vahidlərin meydana gəlməsi ilə göstərir. O, frazeoloji yaradıcılıq prosesində üç başlıca amil qeyd edir: frazeoloji yaradıcılığın dayağ nöqtəsi olan müəllif intensiyası, dil daşıyıcılarının frazeologizmlərin modelləşdirilməsi vasitələrindən yaradıcı şəkildə istifadə qabiliyyəti və frazeologizmin məna və qrammatik baxımdan təşkil xüsusiyyətləri. [8] Beləliklə, okkazional transformativ formalar dilçilikdə, adətən, müəllif yaradıcılığı sayısında təzahür edən variantlar kimi qiymətləndirilir və uzaq dil elementləri ilə oppozisiya təşkil edir.

Okkazional formaların əsas əlaməti onun amorfliyində, leksik və qrammatik kateqoriyalar arasında keçid mərhələsində olmasındadır. Belə ki, bu formalar nə tam qrammatik kateqoriyalar kimi leksik vahidlər arasındakı əlaqə və münasibətləri əks etdirir, nə də leksik kateqoriyalar kimi yeni müstəqil leksik vahidlər yaradır. Okkazional formaların yaranma şəkli qrammatik kateqoriyalara, yaratdıqları məna çaları leksik kateqoriyalara bənzəyir. [5, s 71] Leksik-qrammatik formalar tam müstəqil mahiyyət daşımasa belə, istənilən halda birinci sıra gerçəklik elementinə

malikdir və bu gerçəklik elementi funksiyasını əmələ gəldikləri leksik formalar müvəqqəti olaraq öz üzərinə götürür. [9, s. 109-110] Beləliklə, representativ-situativ istifadə nəticəsində meydana gələn söz formaları polifunksional olmaqla, eyni zamanda həm leksik, həm də qrammatik məna ifadə edə bilər. Bu səbəbdən qeyd olunan söz formaları leksik-qrammatik formalar kateqoriyasında nəzərdən keçirilir.

Müxtəlif türk dillərində, o cümlədən Azərbaycan dilində feillərə müəyyən qrammatik şəkilçilər artırıldıqdan sonra ikinci dəfə mücərrəd əşya, ismi və feili əlamət kimi təqdim edilən bir sıra feil formaları mövcuddur. Bunlar adverbial feil formaları olmaqla representativ formalar kateqoriyasına aid edilir. Bu zaman ilkin variantda hərəkət bildirən sözlə müəyyən şəkilçilərlə artırılmaqla yeni məzmun – feili əlamət mahiyyəti daşıyan forma meydana gəlir. Yeni yaranmış forma həm feilin, həm sifətin əlamətinə daşıyır, mücərrəd varlıq və ya əlamət məzmunu qazanır. Nəticədə, həmin söz frazeoloji derivasiya proseslərinin aktuallaşmasında fəal iştirak edir. Belə ki, frazemın struktur komponentlərindən birinin və ya bir neçəsinin mücərrəd məzmun qazanması onun ifadəlilik imkanlarının artmasına xidmət edir. Bu baxımdan representativ formalar dildə frazeoloji sabit ifadələrdən hesab olunan atalar sözlərinin yaranmasında fəal iştirakı ilə fərqlənir. Doğrudur, atalar sözləri xalq ədəbiyyatına mənsub olmaqla dəqiq mənşəyi, kimin tərəfindən və nə zaman deyildiyi konkret məlum olmur. Lakin S.Cəfərovun qeyd etdiyi kimi, “hər bir atalar sözlünün müəyyən bir dövrün məhsulu olduğu və müəyyən bir hadisə ilə əlaqədar yarandığı aydındır”. [10, s. 103]

Fikir müxtəlifliyi özünü göstərsə də, dilçilərin əksəriyyəti atalar sözlərini də frazeoloji vahid və dilin frazeoloji sisteminin zənginləşməsi mənbələrindən biri olaraq hesab edir. Onlar arasında V.Vinoqradov, S. Cəfərov [10, s.89], A. Qurbanov [11, s.367], [12, s.243] və başqa alim və tədqiqatçıların adını çəkmək olar. A. Qurbanov atalar sözlərini frazeoloji (sabit) ifadələr qrupuna aid edir və yazır: “Atalar sözü leksemlər (sözlər) kimi bu və ya başqa anlayışı deyil, bitkin mühakiməni bildirir, buna baxmayaraq, o frazeologiyaya daxildir”. [11, s.367] V.Vinoqradov isə nitqə hazır şəkildə daxil edilən bütün birləşmələri frazeoloji birləşmələrə ayırır.

Atalar sözləri xalqın qədim dövrlərdən başlamış indiyə qədər həyat tərzi, dəyərləri, inancları, maddi məişətinin bütün sahələrini əks etdirən mühüm mənbələrdən biridir. Atalar sözləri və məsəllər bütün dünya xalqlarının folkloruna xas olan cəhətlərdən, janrlardanır. Dil daşıyıcılarının təfəkkür fəaliyyətinin, gerçəkliyə münasibətinin izləri burada aşkar görülməkdədir. Bu baxımdan atalar sözləri xalqın adət-ənənələr və etnokulturoloji dəyərləri barədə kodlaşdırılmış informasiya mənbəyi hesab oluna bilər. S.Cəfərov yazır: “Demək olar ki, bütün atalar sözləri həyat hadisələrlə əlaqədar olaraq yaranır və zaman keçdikcə, daha doğrusu öz mənşəyindən uzaqlaşdıqca abstraktlaşır, ümumiləşir və öz həqiqi mənasını tamamilə itirir”. [10, s. 103]

Beləliklə, konkret frazeoloji vahidlərin tərkibində çıxış edən mücərrəd varlıq və ya əlamət məzmunu daşıyan formaları nəzərdən keçirək:

Keçmiş zaman məzmunlu -miş şəkilçili söz formaları: *İslanmışın yağışdan nə qorxusu* və ya Türk dilində işlənen: *Olmuşla ölmüşə çare yok* və s.

İndiki zaman məzmunlu -an şəkilçisinin köməyi ilə yaranan və konkret frazeoloji ifadələrin tərkibində çıxış edən formalar: *Tələsən təndirə düşər; Axtaran tapar; İşləməyən dişləməz; Gedənə yoldaş, gələnə qardaş; Yıxılana balta vuran çox olar; Suda boğulan saman çöpündən tutar; Görünən kəndə nə bələdçi; Qurddan qorxan qoyun saxlamaz; İlan vuran ala çatdan qorxar və s.*

O.A.Aksoyun “Atasözləri və deyimlər” kitabından türk dilində işlənen aşağıdakı nümunələrə baxaq: *Görünən köy kılavuz istemez; Süttən ağzı yanan yağurdu ifləyərək içər; Öfke ilə kalkan ziyan ilə oturur; Araba kırılınca yol göstərən çox olur.* [13] Bundan əlavə müasir türk dilində *Danışan dağı aşmış, danışmayan düz yolda sağlamış (danışmaq burada məsləhət almaq mənasındadır); Düşenin dostu olmaz* və s. atalar sözlərində də -an şəkilçisi mücərrəd varlıq mənası formalaşdırır.

Gələcək zaman məzmunlu -acaq şəkilçisinin köməyi ilə yaranan və konkret frazeoloji birləşmələrin tərkibində çıxış edən formaları nəzərdən keçirək: *Olacağa çarə yoxdur* və s.

N.Seyidəliyev dastan və nağıl dilinin frazeologiyası əsasında tərz-i-hərəkət zərfi anlayışı bildirən frazeoloji birləşmələrdən bəhs edərək göstərmişdir ki, buraya feli sifət tərkibini xatırladan quruluşda olan frazeoloji birləşmələri də əlavə etmək olar. [2, s. 126-128]

Yuxarıda qeyd olunan frazeoloji birləşmələrin struktur komponentlərini sintaktik təhlilə cəlb etsək görərik ki, mücərrəd əlamət mahiyyəti daşıyan okkazyional formalar cümlədə təyin, mücərrəd əşya mahiyyəti daşıyan okkazyional formalar isə mübtədə, tamamlıq və ya ismi xəbər kimi cümlə üzvləri funksiyasında çıxış edir.

İngilis dilində indiki (Participle I) və keçmiş zaman feili sifət formasının (Participle II) iştirakı ilə düzələn adverbial frazeoloji vahidlər müxtəlif atalar sözlərinin formalaşmasında iştirak edir. Məsələn, *A rolling stone gathers no moss* [14, s. 193]; *The rotten apple injures its neighbor* [14, s.194]; *Seeing is believing* [14, s.199]; *Let sleeping dogs lie* [14, s.205]; *A watched pot never boils* [14, s.242]. Onlardan bəziləri hərəkəti icra tərz-i baxımından xarakterizə edir, məsələn *like a drowned rat* yazıq, miskin vəziyyətdə və s.

Bundan başqa, *to come off with flying colours* idiomu bir işi uğurla başa çatdırmaq, qələbə qazanmaq mənası bildirir. A.V.Kunun həmin adverbial frazeoloji birləşmənin əvvəlki dövrlərdə, yəni XVII əsrdə *bring off with flying colours* formasında olduğunu, sonradan *bring off* feilinin *come off* feili ilə əvəz olunmasından bəhs edir, bu da müasir dildə tam qələbə, uğur qazanmaq mənası daşıyır [15, s.357]. Bu o deməkdir ki, bəzi frazemlərin zamanla struktur dəyişmələrinə məruz qalması istisna edilmir.

Beləliklə, burada söhbət müstəqim mənaya malik olan sözün sosial təcrübə kontekstində müxtəlif frazeoloji tərkiblərdə metoforik səciyyəli məcazlaşmasından gedir. Qeyd olunan frazeoloji ifadələrin semantik komponentlərinin təhlil nəticələrinə əsasən belə qənaətə gəlmək olar ki, konkret birləşmə daxilində sözün standart semantikasi üçün tipik olmayan assosiasiyalar əks olunur. *Yıxılana balta vuran çox olar və ya Özü yıxılan ağlamaz* nümunələrində konkret birləşmə daxilində *yıxılan* sözünün *maddi ziyana uğramış, niyyətə xələl gəlmiş* və s. ikinci misalda isə *müəyyən uğursuzluğa düşər olmuş* yaxud türk dilində işləən *Araba kırılınca yol göstərən çox olur* atalar sözü tərkibində *yol göstərən* ifadəsinin – *öyüd, nəsihət verən* mənaları aktuallaşır. Reprezentativ-situativ istifadə bazasında sözün mənasında fərdi səviyyədə modifikasiyalar – mənə genişlənməsi və mənə daralması, həmçinin metaforik mənə köçürmələri baş verir, fərqli assosiativ sahə aktualıq kəsb edir.

Nəticə. Dil nitqdə reallaşır və nitq üçün baza funksiyasını yerinə yetirir. Beləliklə, həm dil, həm də nitq təfəkkür prosesləri ilə birbaşa əlaqədardır. Nitq prosesində meydana gələn müvəqqəti informasiya ötürülməsi ilə bağlı situativ xarakterli ehtiyac, mövcud sözdən reprezentativ-situativ istifadəyə səbəb olur. Bu zaman adlara və feillərə müəyyən şəkilçilərin artırılması ilə düzələn formalar mücərrəd əşya, varlıq, ismi və feili əlamət məzmunu əmələ gətirir. Beləliklə, standart nominal-funksional semantikaya malik olan sözlər yeni məzmun qazanmış olur. Spesifik situasiya və müəyyən kontekst daxilində istifadə bazasında sözün okkazyional transformasiya imkanları reallaşır.

Müxtəlif kommunikativ məqsədlərlə yaranan okkazyional formalar sinxron planda dil sisteminin imkanlarının göstəricisidir, zaman keçdikcə həmin formalar müəyyən şərtlər daxilində uzual formalara çevrilmək və beləliklə dilin inkişafına səbəb olmaq imkanına malikdir. Bu tipli fərdi-müəllif modifikasiyalarından istifadə ifadənin emosionallığını artırır və obrazlılığı təmin edir. Nəticədə, yeni forma fərqli və xüsusilaşmış mənada müxtəlif frazeoloji tərkiblərdə iştirak edir. Reprezentativ formaların frazeologiya yaradıcılığında rolunu bununla əsaslandırmaq olar. Məhz nitq realizasiyasında müxtəlif semantik və formal dəyişmələr, sözün funksional-nominal semantikasından yayınmalar müşahidə olunur. Bütün bunlar dil daşıyıcılarının linqvokreativ təfəkkür imkanlarının göstəricisidir.

ƏDƏBİYYAT

1. Həsənova V. Müxtəlif sistemli dillərdə frazeologizmlərin tipoloji ekvivalentliyi. Bakı: Mütərcim, 2015, s. 7-8
2. Seyidəliyev N. Azərbaycan dastan və nağıl dilinin frazeologiyası. Bakı: Araz, 2006, s.20; s. 126-128
3. Панкратова С.М. Валентность единиц лексико-фразеологического уровня. Л., 1988, 105 с.
4. Vəliyeva F.M. Ornitoniim tərkibli frazeologizmlər: Azərbaycan, ingilis və rus dillərinin materialları əsasında. Dərs vəsaiti. Bakı: Elm və təhsil, 2016, s. 5
5. Əsgərov M. Türk dillərində zaman formaları, adverbial feil formaları və onlar arasında funksional-semantik əlaqələr. İkinci nəşr (AMEA Dilçilik İnstitutunun "Tədqiqatlar"ına əlavə) Bakı: Elm, 2003, 180 s.
6. Verdiyeva Z.N., Ağayeva F.M., Adilov M.İ. Azərbaycan dilinin semasiologiyası. Bakı, 1979, 204 s.
7. Bünyatova A.B. Krossmədəniyyət və linqvokulturologiya antroposentrik paradıqma baxımından // Sumqayıt Dövlət Universiteti. Elmi xəbərlər. Sosial və humanitar elmlər bölməsi, c.16. №3. Sumqayıt: SDU, 2020. s.15-19 ; <https://elibrary.ru/item.asp?id=44219932>
8. Третьякова И.Ю. Окказиональная фразеология (структурно-семантический и коммуникативно-прагматический аспекты): Автореф. дис... д-ра филол. наук. Ярославль, 2011, 50 с.
9. Əsgərov M. Linqvo-psixoloji vəhdət nəzəriyyəsi. Bakı: Elm və təhsil, 2015, 192 s.
10. Cəfərov S. Müasir Azərbaycan dili. Leksika. II hissə, III nəşr. Bakı: Şərq-qərb, 2007, 103 s.
11. Qurbanov A. Müasir Azərbaycan ədəbi dili: I c. Bakı, 2003, s. 367
12. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. I c. Bakı, 2004, s. 243
13. Aksoy Ö.A. Atasözleri və deyimler. Türk dil kurumu yayımları, 1965
14. Simpson J. The Concise Oxford Dictionary of Proverbs. Oxford Univ. Press, 1991
15. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка. Дубна, 2005, 357 с.
16. <http://www.learngrammar.net/english-grammar/phrase>

РЕЗЮМЕ

РОЛЬ ВТОРИЧНОЙ ПРЕЗЕНТАЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ

Гасанова А.С.

Ключевые слова: репрезентативная форма, фразеологическая единица, окказиональная трансформация, ассоциативное поле

Статья посвящена проблеме репрезентативного использования слов при создании фразеологических единиц. Репрезентативные формы слов, полученные путем добавления специальных суффиксов к существительным или глаголам в функциональной речевой активности, дают абстрактное значение. Новые формы, не имеющие статуса самостоятельных языковых единиц, включаются в категорию окказиональных форм. В контексте фразеологизма отдельные слова обретают иное ассоциативное поле. Впоследствии слова со стандартной номинально-функциональной семантикой приобретают новое значение. Использование слова в конкретной ситуации и лингвистическом контексте способствует реализации его трансформационных возможностей. Вышеуказанные изменения, являющиеся результатом индивидуальных творческих мыслительных деятельностей пользователей языка, усиливают эмоциональный эффект фразы.